

Перспективи використання скорингових моделей для оцінки кредитоспроможності позичальників

Кредитний скоринг (від англ. «Score» - «оцінка») – це система оцінки кредитоспроможності (кредитних ризиків) особи, заснована на статистичних методах. Як правило, це комп'ютерна програма, куди вводяться дані потенційного позичальника, які автоматично аналізуються для отримання оцінки кредитного ризику. Кредитний скоринг широко використовується, як банками так і мікрофінансовими організаціями в споживчому експрес-кредитуванні. Скоринг полягає в привласненні потенційному позичальнику балів за результатами заповненої анкети, що розроблена оцінювачами кредитних ризиків - андеррайтерами. За кількістю набраних балів, система автоматично приймає рішення про схвалення або відмову у видачі кредиту.

Банки застосовують такі види скорингу: аплікаційний скоринг, коли оцінка клієнта здійснюється під час подачі заявки на кредит; поведінковий скоринг, який використовується для контролю поведінки клієнта, а також фрод-скоринг, який спрямований на виявлення шахраїв серед потенційних позичальників.

Варто враховувати, що люди з часом змінюються, а отже змінюються й соціально-економічні умови. Тому всі скорингові моделі необхідно коригувати з урахуванням вибірки, що складається з нових клієнтів. Навіть оптимальна скорингова модель з часом буде втрачати ефективність, якщо її не коригувати. В останні роки скоринг стрімко розвивається, використовуючи цифрові технології. Це дозволяє економити час менеджерів за рахунок вбудованих скорингових рішень і автоматизації персоналізованих рекомендацій.

Використання класичних інтерпретованих алгоритмів, таких як лінійна і логістична регресія, свого часу дозволило отримати прозорі моделі кредитного скорингу, які значно підвищили ефективність прийняття рішень. Але світ не стоїть на місці: обсяг доступних даних збільшується експоненціально, а алгоритми аналітики стрімко розвиваються. Однак в останні два роки в фокусі актуальних питань скорингу виникла криза, яка змушує сумніватися в якості і стабільності прогностичних моделей.

Перші скорингові моделі поведінки позичальника переглядалися раз на рік, зараз - раз на місяць. Постає питання про те, як правильно аналізувати і контролювати ці зміни, та своєчасно їх впроваджувати в аналітичні системи.

В кризовий період важливо дотримуватися стабільних змінних, а також будувати моделі на глибоких вибірках, що охоплюють як мінімум дві економічні кризи. У широкому розумінні скорингові моделі не варто міняти надто часто, важливі саме стабільні моделі від року і довше. Це пов'язано з тим, що моделі побудовані не на постійній, а на змінній вибірці даних. Іншими словами, ми можемо оцінити роботу скорингу не на 100% вхідних клієнтів, а тільки на тих, хто отримав кредит або позику. Назвемо їх «хорошими клієнтами». Тим часом, як тільки скорингова модель перебудовується, до вибірки потрапляють нові класи клієнтів, про яких мало що відомо і які можуть вести себе зовсім інакше. Тому значна зміна скорингової моделі - це завжди стрес для банківського бізнесу.

Але досягти повної стабільності скорингу неможливо. Модель скорингу може бути достатньо точною і адаптивною, але трапляються різного роду події: політичні, економічні чи соціальні, які суттєво змінюють умови існування позичальника та його поведінку. Варто враховувати що ситуація, включаючи рівень безробіття, доходи населення, боргове навантаження, змінюється дуже швидко - фактично кожен місяць. Через пандемію квітень 2020 р. принципово відрізнявся від березня. Якби зміни в скоринг не вносилися оперативно, рівень прострочення став би катастрофічним. Наприклад, мова йде про такий аспект, як сфера зайнятості позичальника. Велике значення має і регіональний фактор, оскільки в різних областях вводилися різні обмеження, і діяли вони також по-різному. Все це відбувалось дуже швидко і здійснювало прямий вплив, як на зайнятість так і на рівень доходів населення.

Скоринг багато в чому є частково творчий процес, так як швидкість життя диктує необхідність більш частих переглядів скорингових систем. Ймовірно, що щорічних переглядів в сьогоденнішніх реаліях уже недостатньо - потрібно це робити значно частіше. Тобто це означає розвивати та впроваджувати в скорингову модель все й нові та кращі зміни.

В розвитку скорингу виділяють два напрямки: технологічне і регуляторне. До технологічного напрямку належать збагачення скорингу новими джерелами даних і застосування нових алгоритмів. До регуляторного - підвищення стабільності моделей і зниження кредитного ризику. На нашу думку, увагу варто зосередити на удосконаленні аналітичного програмного забезпечення. Це дозволить використовувати додаткові інструменти в частині аналізу даних, та застосовувати комерційним банкам більш складні похідні прогностні моделі, побудовані на базі big data і machine learning.